

VIDAUS VANDENŲ BURINĖS JACHTOS VADO DETALE MOKYMO PROGRAMA

1. JACHTOS KONSTRUKCIJA, ĮRANGA IR BURLAIVIO TEORIJOS PAGRINDAI (4val.)

1.1. Burinių jachtų korpusų tipai: jolė, švertbotas, kilinė jachta, kompromisas, katamaranas, trimaranas, proa.

1.1 Burlaivių tipai: ketas, šliupas, kuteris (tenderis), kečas, jolas, škuna, brigantina, brigas, barkentina, barkas, burinis laivas.

1.2. Burlaivio sandara: korpusas, rangautas, takelažas, burės.

1.2.1. Korpusas: falškilis, kilis, kilsonas, floras, stepsas, španhautai, stringeriai, knicos, bimsai,

pusbimsiai, karlingsai, komingsai, pileriai, švertas (šliūžė), šverto šulinys, šverto talė, pakabinamasis ir stacionarusis vairas (skegas, vairo plunksna, vairo dėžė, sorlynis, baleris, vairo galvutė, rumpelis, šturvalas, šturrosai), balansyrinis ir pusiau-balansyrinis vairas, forštevenis, achterštevenis, deidvudas, kairysis bortas, dešinysis bortas, falšbortas, denio sritys (bakas, midelis, jutas, kokpitas, kajutės anstatas), falšbortas. Denio dalys: relingai, lejeriai, lejerių stovai. Patalpos po deniu: forpikas, kajutė, kajutkompanija, achterpikas, triummas, galjūnas (WC), kambuzas (virtuvė), variklio skyrius.

1.2.2. Rangautas: stiebas (stiebo topas, klotikas, šporas, pertnersas, zalingai), gikas, bušpritas, spinakerio gikas, gafelis, jų pėdos ir nokai.

1.2.3. Takelažas: nejudamasis (stovimasis) takelažas – forštagas, achterštagas, bakštagas, vantai (topvantai, pagrindiniai vantai) , talrepai (tempikliai). Judamasis takelažas: falai, šotai, brasai, halsai, rifštertai, topenantas, atotampa (groto giko, spinakerio giko). Takelažo detalės: raksai, karabinai, šekeliai (jungės), blokai (skridiniai), klampės, fiksatoriai (stoporai), kipos, putensai, gervės, stakselio susukimo mechanizmas, groto susukimo mechanizmas, grotšotų bėgelis su šliaužikliu, stakselšotų ir kiti bėgeliai su šliaužikliais.

1.2.4. Burių tipai: tiesioji, špritinė, gafelinė, markoni (bermudinė), liugerinė, huari, lotyniška, džonka. Burės: grotas, stakselis, *genuja*, simetrinis ir asimetrinis spinakeris, triselis, audros stakselis. Bermudinio groto konstrukcija: kampų ir kraštų (škatorinų) pavadinimai, boutai, liktrosas, bulinis, liuversai, falo lentelė, latės, lačių kišenės, rifbantai, rifštertai.

1.3. Jachtos įranga.

1.3.1. Elektros įranga: elektros šaltiniai (akumulatoriai, generatoriai, fotovoltiniai elementai), elektros instaliacija ir imtuvai. Vėjo ir vandens srovės generatoriai.

1.3.2. Vėdinimo, vandens tiekimo bei šalinimo įranga: liukai, iluminatoriai, ventiliatoriai, vandens tankai, vandens tiekimo sistemos, špigatai, triumo siurbiai, ventiliacijos ausuokliai.

1.3.3. Švartavimo ir inkaravimo priemonės: kliuzai, klampės, knechtai, bitengai, žiedai, atmušos (krancai, fenderiai), priekiniai, galiniai, pripaudžiamieji lynai, špringai, inkarai, jų tipai (admiraliteto, Danforto, plūginis, sudedamasis, grybo, sraigtinis, katė, delta), inkaro lynas, grandinė, suktukas, žvakahalsas, grandinės stabdis, kabeliaringas, inkaro buja (tombuja). Admiraliteto inkaras: kotas, štokas, ragas, letena, trentas.

1.3.4. Avarinės ir gelbėjimo priemonės: gesintuvai, kibirai, avarinis rumpelis, įrankiai trosams nukirpti, kūginių kamščių rinkinys, gelbėjimo ratas ir liemenės, saugos diržai, šstormtrosai. Avarinių ir gelbėjimo priemonių laikymo jachtoje vietos ir schema.

1.3.5. Jachtos pagalbinis mechaninis variklis. Variklių rūšys: dyzeliniai, benzininiai, elektriniai. Variklių galingumas. Variklio paruošimas eksploatacijai, priežiūra, konservavimas. Variklio naudojimo atvejai jachtoje. Degalai ir jų saugojimas.

1.3.6. Kita įranga ir priemonės: kambuzo ir galjuno įranga, irklai, futštokas, kobinys, sanitarinės, navigacinės, signalizavimo priemonės.

1.4. Burlaivio teorijos pagrindai.

1.4.1. Jachtos charakteristikos: ilgis, plotis, grimzlė, vaterlinija, laisvo borto aukštis, vandentalpa, keliamoji galia, stovumas, buringumas.

1.4.2. Aerodinaminės jėgos susidarymas (kėlimo, traukos, dreifo jėgos, frontinis ir indukcinis pasipriešinimo). Šių jėgų vektorių schema, jachtos centravimas.

1.4.3. Tikrasis, vimpelinis vėjas, jo krypties ir stiprumo nustatymas. Vimpelinio vėjo indikatoriai (vėjarodės) ir jų veikimo principas.

2. JACHTOS VALDYMO TECHNIKA (6 val.)

2.1. Terminai ir sąvokos.

2.1.1. Jachtos kursai vėjo atžvilgiu. Jachtos kursai pasaulio šalių atžvilgiu.

2.1.2. Manevravimo sąvokos: vendas, halsas, kilti, kristi, laviruoti, buruoti aštriau/bukiau, dreifuoti, dreifuoti su burėmis ir be jų, manevrų komandos.

2.2.3. Pasiruošimas išplaukti. Jachtos patikrinimas. Jachtos aptakelavimas ir nutakelavimas.

2.3. Jachtos (švertboto ir kilinės) vairavimas.

2.3.1. Jachtos kursai vėjo atžvilgiu.

2.3.3. Jachtos valdymas vairu ir burėmis. Jachtos stabdymo būdai. Švertboto valdymo ypatumai.

2.3.4. Išplaukimas (nuo kranto, priplaukos, bujos), priplaukimas (prie kranto, priplaukos, bujos).

2.3.5. Manevravimas iškritus žmogui už borto (plaukiant su burėmis). Įgulos veiksmai ir žmogaus iškėlimas iš vandens.

2.3.6. Inkaravimasis (vietos parinkimas, atsižvelgiant į vandens telkinio dugno gruntą, jo nuolydį, kranto orientyrus, meteorologinius, hidrologinius, teisinius, urbanistinius aspektus; inkaro nuleidimo tvarka, inkaro pakėlimo tvarka).

2.3.7. Buriavimas audros sąlygomis (įgulos pasirengimas ir jachtos paruošimas audrai, buringumo mažinimo būdai).

2.3.8. Plaukimas naudojant variklį. Manevrų (2.3.4., 2.3.5., 2.3.6.) atlikimas naudojant tik variklį.

2.3.9. Ypatingi plaukiojimo atvejai: užplaukimas ant seklumos, buksyravimas, pagalbos suteikimas kitam laivui, švertboto apvirtimas, atvertimas ir atvertimo technika.

2.4. Avarijos ir jų likvidavimas.

2.4.1. Nutrūkus vantui, bakštagai, forštagai, achterštagai, stakselio falui, groto falui.

2.4.2. Suplyšus burei.

2.4.3. Lūžus stiebui, gikui, gafeliui, rumpeliui, vairo plunksnai, nutrūkus šturtrasams.

2.4.4. Pažeidus korpuso hermetiškumą.

3. SAUGOS, GELBĖJIMO, PRIEŠGAISRINĖS PRIEMONĖS, PIRMOJI MEDICININĖ PAGALBA (2 val.)

3.1. Buriotojo apranga. Gelbėjimo liemenės ir jų tipai pagal plaukiojimo rajoną, gelbėjimo ratai, saugos diržai. Privalomas jachtos inventorius 4-ai ir 5-ai plaukiojimo kategorijoms. Priešgaisrinė sauga. Gesintuvai, jų rūšys ir naudojimo taisyklės. Gesintuvų išdėstymo vietos jachtoje. Gaisro gesinimas varikio skyriuje. Elektros instaliacijos sukkelto gaisro gesinimas. Kitos priešgaisrinės priemonės.

3.2. Pirmoji medicininė pagalba. Laivo vaistinė turinys. Hipotermija. Išgyvenimo vandenyje kritinis laikas. Sumušimai, kaulų lūžiai, galvos traumos, žaizdos ir kraujavimas, nudegimai, saulės smūgis, apsinuodijimas maistu. Skendimas. Dirbtinis kvėpavimas ir išorinis širdies masažas.

4. HIDROMETEOROLOGIJA (2 val.)

4.1. Atmosferos slėgis, jo kaita ir matavimas. Barinės sistemos (ciklonas ir anticiklonas). Orai, oro pablogėjimo požymiai, oro pagerėjimo požymiai, škvalo artėjimo požymiai. Rūkas ir migla, jų susidarymas.

4.2. Vėjas (jo susidarymas, matavimas, Boforto skalė). Tipiniai vėjai, vėjų rožė (vietinio regiono, Kuršių marių). Orų prognozė.

4.3. Bangos, jų susidarymas ir matavimas. Bangavimo skalė. Potvynių ir atoslūgių reiškinys ir pagrindinės sąvokos.

5. NAVIGACIJA, LOCIJA (4 val.)

5.1. Navigacijos paskirtis ir esmė (jūrlapis, jo paskirtis, jūrlapių numeracija, platumos ir ilgumos tinklainių žymėjimai, platumos ir ilgumos žymėjimo principai, grafinio ženklavimo standartas INT-1“).

5.2. Geografinės koordinatės, atstumo, greičio, gylio matavimas laivyboje (matai ir prietaisai).

5.3. Matomasis horizontas, jo dalijimo sistemos.

5.4. Tikrasis kursas ir pelengas. Magnetinis kompasas ir jo naudojimas.

5.5. Locija. Apibrėžimas ir turinys. Locijos terminai: baseinas, akvatorija, sekluma, sėklius, baras, rifas, bankė, reidas, uostas, avanportas (priešuostis), priplauka, pirsas, damba, molas, bangolaužis, kanalas, farvateris, gairė, bakenas, bojus, švyturys, pludrusis švyturys, sektorinis švyturys, kranto orientyras, vedlinė, pelengas, vandens telkinio dugno grunto rūšys.

Plaukiojimo vidaus vandens keliais sąlygos ir navigacinės kliūtys. Vidaus vandenų (Europos) farvateriai ir jų ženklavimas. Lietuvos vidaus vandenų locija. Supratimas apie jūrų lociją.

Plaukiojimo sąlygos ir navigacinės kliūtys jūroje. Kliūčių žymėjimo sistemos: kardinalinė, lateralinė ir kiti ženklai. Jūrlapiai ir jų skaitymas. Kuršių marių locmaninis žemėlapis.

5.6. Darbo su jūrlapiais taisyklės: linijų ilgis, jų braižymo priemonės, nenaudojamų linijų nutrynimai (Šturmano įrankiai – matlankis, lygiagrečioji liniuotė, skriestuvai-matuoklis) Grafinių navigacinių uždavinių sprendimas: pažymėto jūrlapyje taško koordinatinių nustatymas, taško radimas jūrlapyje pagal duotas koordinates, atstumo tarp dviejų taškų jūrlapyje nustatymas, tikrojo kurso ar pelengo brėžimas nuo pažymėto jūrlapyje taško, nubrėžtos jūrlapyje linijos krypties nustatymas.

6. JŪRŲ TEISĖ (4 val.)

6.1. Buriavimo etiketas ir jūriniai papročiai.

6.1.1. Vėliavų etiketas: buriuojant, stovint uoste ir nuleidus inkarą, plaukiant varikliu, būnant kitos valstybės vandenyse.

6.1.2. Buriotojo apranga.

6.1.3. Ekologiniai reikalavimai, burlaivio ir uosto etiketas.

6.1.4. Buriotojo etika.

6.2. Lietuvos Respublikos Vidaus vandenų transporto kodeksas. Vidaus vandenų kelių sąvoka (6 str.), laivų registravimas ir techninė apžiūra (16 str.), laivų kapitonomams keliami kvalifikaciniai reikalavimai (19 str.), laivo kapitono teisės (20 str.), laivo kapitono pareigos kilus pavojui laivui, žmonėms ir gamtai (21 str.), atlyginimas už pagalbą suteikimą (22 str.).

6.3. Lietuvos Respublikos (LR) Administracinių nusižengimų kodeksas (399 - 412 str.).

6.4. LR Pasienio teisinio režimo taisyklės. Taisyklių objektas. Sąvokos: pasienio vandenys, pasienio ruožas, valstybės sienos apsaugos zona – jų žymėjimas. Reikalavimai asmenims, būnant pasienio ruože ir valstybės sienos apsaugos zonoje (5, 9, 10 str.). Reikalavimai laivavedžiams, neketinantiems išplaukti už LR teritorijos ribų (18, 21 str.).

6.5. Vidaus vandenų laivų avarijų tyrimo taisyklės. Vartojamos sąvokos: jūrinis protestas, kliudymas, laivų susidūrimas, laivavedžio klaida, sunkus sužalojimas. Laivų avarijų klasifikacija (5–9str.). Pranešimų apie laivo avarijas pateikimo tvarka ir jų tyrimas (10-15 str.).

6.6. Klaipėdos valstybinio jūrų uosto laivybos taisyklės. Uosto akvatorijos ribos. Laivų greičio ribojimas (45-47 str.). Plaukimas laivybos kanalu (48, 52-54, 57 str.). Draudimas plaukioti uosto akvatorija, esant ribotam matomumui ir stipriam vėjui (50-51 str.). Draudimas plaukioti pramoginiams laivams tam tikrose uosto akvatorijos dalyse (58 str.). Laivų prasilenkimas su SGD saugykla ir SGD vežančiais laivais (71-73 str.). Laivų eismo valdymas (77, 79 str.). Galiojantys uosto akvatorijoje draudimai (118 str.). Prasilenkimas su dugno gilintuvu (136-138 str.).

6.7. Pramoginių laivų uostų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja.

- 6.8. Burinių jachtų registravimo taisyklės. Registravimo tvarka, jachtų žymėjimas.
- 6.9. Burinių jachtų techninių apžiūrų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja.
- 6.10. Burinių jachtų laivavedžių diplomavimo taisyklės. Laivavedžių kvalifikaciniai laipsniai, jiems keliami reikalavimai ir jų kompetencija.
- 6.11. Buriavimo varžybų taisyklės. Bendras supratimas, ką šios taisyklės reglamentuoja.

7. EUROPOS VIDAUS VANDENŲ LAIVYBOS TAISYKLĖS – CEVNI (6 val.)

7.1. Pagrindinės sąvokos: laivas, laivas su mechaniniu varikliu, burinis laivas, greitaeigis laivas, mažasis laivas, keltas, žvejojantis laivas, laivas stovi, laivas plaukia, saugus greitis, diena, naktis, ribotas matomumas, trumpas garsas, ilgas garsas, labai trumpų garsų serija. Laivavedys, jo ir įgulos narių pareigos. Laivo valdymas. Pramoginio laivo dokumentai. Gelbėjimas ir pagalbos teikimas. Laivavedžio prievolės laivui užplaukus ant seklumos ar nuskendus. Laivų ženklavimas.

7.2. Laivų vizualioji signalizacija. Priemonės: žiburiai, skydai, vėliavos, gairės, cilindrai, rutuliai, rombai, kūgiai ir dvigubi kūgiai. Visų tipų laivų eigos ir stovėjimo navigaciniai žiburiai ir ženklai. Specialioji signalizacija (žiburiai ir ženklai). Laivų garsinė signalizacija: bendrieji signalai (dėmesio, keičiu savo kursą kairėn / dešinėn, atbulinė eiga, negaliu manevruoti, susidūrimo pavojus, nelaimės); signalai atliekant posūkį; signalai esant ribotam matomumui.

7.3. Laivybą vandens keliuose reguliuojantys signaliniai ženklai: draudžiamieji, privalomieji, ribojamieji, nurodomieji, informaciniai, pagalbina.

7.4. Plaukiojimo taisyklės.

7.4.1. Sąvokos: plaukimas aukštyn/žemyn, priešpriešinį plaukimas, kursų susikirtimas, lenkimas.

7.4.2. Laivų prasilenkimas su kitais laivais kursų susikirtimo, priešpriešinio plaukimo ir lenkimo atvejais.

7.4.3. Mažųjų laivų prasilenkimas su kitais laivais siaurumose ir vienpusio plaukimo atveju.

7.4.4. Laivų prasilenkimas su kitais laivais darant posūkį, išplaukiant ar įplaukiant į uostą ar intaką.

7.4.5. Sugretėjusių laivų plaukimas viena kryptimi. Dreifavimas.

7.4.6. Plaukimas šliuzais, užtvankomis ir po tiltais.

7.4.7. Mažųjų laivų plaukimas riboto matomumo sąlygomis.

7.4.8. Ypatingi prioritetai. Laivų prasilenkimas su žvejojančiais ir narus aptarnaujančiais laivais.

7.5. Laivų stovėjimo taisyklės.

8. TARPTAUTINĖS TAISYKLĖS LAIVŲ SUSIDŪRIMAMS JŪROJE IŠVENGTI (2 val.) COLREGS

8.1. Bendroji dalis. Atsakomybė. Terminai ir sąvokos. Laivų su mechaniniais varikliais ir burinių laivų teisės.

8.2. Burlaivio prasilenkimas su kitais laivais dieną ir naktį (kursų susikirtimo, priešpriešinio plaukimo ir lenkimo atvejais). Burlaivio prasilenkimas su kitais laivais siaurumose, farvateriuose, laivų judėjimo skyrimo sistemose. Laivų veiksmai užleidžiant kelią. Plaukiojimas riboto matomumo sąlygomis, garso signalai riboto matomumo sąlygomis.

8.3. Laivų navigaciniai žiburiai ir ženklai: burinio, su mechaniniu varikliu, žvejojančio, velkančio, vilkstinės, žemkasės, stovinčio nuleidus inkarą, ant seklumos, locmano. Pagrindiniai garso signalai manevruojant. Nelaimės signalai.

9. PRAKTINIAI MOKYMAI (12 val.)

9.1. Instruktažas įgulai. Jachtos patikrinimas ir paruošimas plaukti. Burių paruošimas išplaukti. Nuplaukimo nuo krantinės, pontono, bujos, kitos plaukiančios jachtos su burėmis arba varikliu būdai esant įvairioms vėjo kryptims ir stiprumui. Tinkamas laiko ir vietos parinkimas iškelti ar nuleisti bures išplaukiant bei atplaukiant. Pagrindinės saugaus plaukiojimo uoste taisyklės.

Burių rīfavimas. Plaukimas aštriais kursais. Posūkis prieš vėją. Plaukimas pavėjiniais kursais, posūkis pavėjui. Laviruotė prieš vėją ir pavėjui. Jachtos valdymas, bendravimas su įgula, komandos plaukiant burėmis įvairiomis oro sąlygomis. Manevras „žmogus už borto“ plaukiant burėmis. Manevras „žmogus už borto“ plaukiant varikliu. Plaukiojimas varikliu, plaukimas varikliu atbuline eiga, sraigto sukimosi įtaka. Inkaro naudojimas. Inkaro lyno ar grandinės ilgio parinkimas. Priplaukimas prie krantinės, pontono, bujos, kitos jachtos, plaukiančios burėmis ir, arba varikliu. Švartavimo būdai. Jachtos sutvarkymas po plaukimo. Jūriniai mazgai: vytulos (buchtos), klampės, aštuoniukė, tikrasis, rifo, šoto, bramšoto, paprastasis štekas, inkaro, gelbėjimo kilpa, buksyravimo, žvejų , piemenų (veblingo), stoporo, plokščiasis, mazgai.